

Arbetsdagarna på Lurö - Paradisiska höjdpunkter

Rubrikan kan tyckas en smula överdriven, men min fru Monica fick välja att fira sin födelsedag på Mallorca eller att samma helg städa dassen på Lurö under vårens arbetsdagar.

Visst är det fantastiskt att vandra under blommande citrusräd i norra Mallorcas bergslandskap, men vi har fog att välja Lurö. Betänk, att efter en lång vinter åter få komma ut till naturen mitt i Vänern och uppleva våren när den är som skirast. Att återse alla luringar igen, se hur barnen kommit ytterligare några centimeter från marken och få arbeta med att göra ön allt tillgängligare.

För visst sätter arbetsdagarna sina spår på ön med röjningar och underhåll av stigar och spänger. Rejäl motion på dagarna hindrar kvällarnas matorgier att sätta sina synliga spår runt midjan. Första kvällens knytkalas kan bara mäta sig med lördagens supé, läcker lax från Stormköket.

När sedan den blå vårvällen glider över mot natt och koltrasten slår sina sista aftondrillar, vilar man trött och nöjd, och funderar över varför inte ännu fler tog chansen till ytterligare ett par dagar i paradiset.

Peter Lindblom - Biträdande dassvårdare

Styrelseledamöter i Luröskärgårdens N o K

Ordförande: Hans Kongbäck, tel 0703-434356, hanskongback@hotmail.com

Kassör, medlemsfrågor: Gunnar Löfdahl gunnar.l@telia.com,

Övriga styrelseledamöter:

Sune Westerberg ord, Anders Jansson suppl 2008-2012

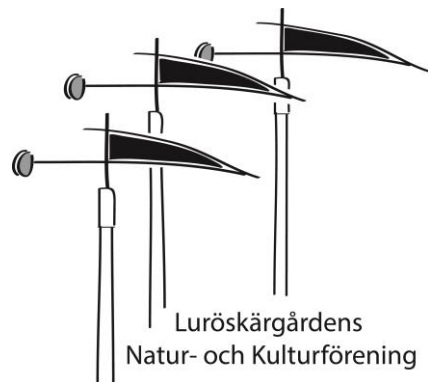
Pontus Örtendahl ord, Ellinor Rask suppl 2009-2013

Kicki Rask ord, Ann-Marie Falkensjö suppl 2010-2014

Carl Ax ord, Inga-Lena Djärv suppl 2011-2015

Gunnar Löfdahl ord, Claes Hassel suppl 2012-2016

Till omval vid årsstämman är alltså ordförande för ett år samt styrelseposterna som innehas av Sune och Anders, revisorer och valberedning för ett år. Dessutom har Ann-Marie avsagt sig suppleantposten och fyllnadsval skall förrättas för denna 2013-2014. Kontakta valberedningen med förslag: Marianne Westerberg tel 0767 649440 eller info@luringen.se!

 Luröskärgårdens Natur- och Kulturförening	LURÖBLADET Nr 1 / 2013 Redaktion: Marianne Westerberg Hans Kongbäck Henrik Ahlgren
--	---

Kallelse till årsmöte/inbjudan arbetshelg!

Årsstämman 2013 som även är traditionsenlig arbetshelg infaller 19-21 april på Stenstaka, Lurö. Helgen inleds med traditionell knyttfest och båtar avgår endast ut på fredagen kl 18.00 från Spiken och Ekenäs. Årsstämman hålls på Stenstaka söndag kl. 9.30 om inte vädret säger något annat. Anmälan o deltagande gör Du till Sune & Marianne, Tel 070-521 67 33 eller info@luringen.se OBS senast 12 april.

Se sista sidan angående valbestyren inför årsstämman!

Föreningen bjuder på middag lördag kväll, f ö medtas mumsig matsäck, lakan/handduk och kläder för väder!

Varmt välkomna / *Styrelsen*

PS: Passa på redan nu att reservera även 27-29/9 för höstens arbetshelg på Lurö DS

OBS Extra arbetsdag På Bärön 13 april! OBS

Om isen har släppt sitt fäste om Vänerhavet och västanvinden inte ligger på för hårt kommer vi ha en enskild arbetsdag på Bärön under våren. Planen är att detta blir den 13 mars och troligtvis kommer vi mötas upp i Ekenäs för avfärd. Lite beroende på väder kommer vi arbeta med bl.a. slyröjning, snittsling av ny stig, målning och oljning av dass och brygga. Alla som vill får följa med och har man aldrig varit på Bärön är detta ett bra tillfälle att känna in denna pärla i Millesviks skärgård. Glöm inte ta med arbetskläder och lunch/fika. Mer information kommer finnas på hemsidan under kalendarium. Vill du hänga med, kontakta då Sune Westerberg på 070 521 67 33 eller info@luringen.se

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Den första tranan sågs vid Homborgasjön den fjärde mars. Ja då är väl våren här. Nja inte riktigt, mars är ju en vintermånad. Från min horisont, lundatrakten, är det vårtemperatur ena dagen och vinter andra dagen. Den nordostliga vinden sveper ner över landet. Vindarna från väst rör inte på högtrycken som parkerat över oss. Minusgrader i hela landet och medeltemperatur under det normala säger man just nu i väderprognosen (6/3). I Spiken ligger min båt Vänereko och väntar på att solen skall smälta isen runt skrovet. Spikefjorden ligger snötäckt och i Kinnevikens bryta isrännor, men långt utomskärs ligger sjön öppen!!

På medlemsmötet i anslutning till höstens arbetshelg fick styrelsen medlemmarnas uppdrag att samla sig för att formulera ett förslag till en visionsplan för Lurö- och Millesviks skärgårdar och utforma ett förslag till arbetsplan att föreläggas kommande årsstämma. Den 3-4/11 2012 hölls styrelsemöte/workshop på temat "Vision Lurö skärgård". Diskussionen utmynnade i tanken på två huvudspår för föreningens arbete. Fokus läggs på information och kulturlandskapsvård. För de geografiska områdena Lurö, Vithall, Norra Hökön och Bårön listades förslag till åtgärder/aktiviteter och engagemang. Dessutom adresserades uppgifter till person, vilket jag tror är en bra idé då man kan koncentrera sig på ett fåtal uppgifter och lägga krut på att genomföra dem. Ytterligare ett styrelsemöte ägde rum den 10 mars vid Yttre Bodane, ett naturreservat vid Dalslandskusten där en vandring fick tjäna som inspirationskälla för styrelsens fortsatta diskussioner. Visionsplanen kommer att presenteras på årsstämman.

För andra året möts man av ett Vithall som i stort påminner om det odlingslandskap som Gustav och Matilda lämnade efter sig. På kort tid ändras den biologiska mångfalden från näst intill monokultur till en rik biologisk mångfald, även om den rika mångfalden blir ett resultat av människans användning av marken. De gamla fröbankerna vaknar till liv och det öppna landskapets och våtmarkernas arter återkommer. Ifjol häckade tofsvipa och enkelbeckasin. Vilka kommer hämstå? Mycket arbete återstår efter avverkningen. Länsstyrelsen prioriterar Vithall i år vad gäller Lurö skärgård enligt Gunnar Lagerqvist. Föreningen får ersättning för fortsatt upprepning. En viss ersättning är också inplanerad för åtgärder på Norra Hökön.

Vid Läckö kommer Viktoriahuset troligen att öppnas för allmänheten i början av maj. Så spännande det skall bli att få ta del av "porten till Vänern". Kicki jobbar som ansvarig för produktionen av utställningen. Dessutom finns ett hotell typ vandrarhem på andra våning. Femton dubbelrum, varav ett en riktig bröllopssvit med sjöutsikt, finns att hyra. När den officiella invigningen blir av med Viktoria på plats är inte bestämt.

Så till det största problemet för vårt vackra vänerhav. En ekologisk katastrof är på gång orsakad av att man har sänkt medelvatten nivån med 15 cm och dessutom håller Vänern låg utan större vattenståndsvariationer. Utan normala variationer i vattenståndet tillsammans med vågor och is, något som format och hållit vegetationen borta från stränderna, växer nu stränderna igen i accelererande takt. Buskridåer och ungskog kommer om 8-10 år att komma att täcka allt mer av stränderna. Följden blir en utarmning av flora och fauna. Dessutom måste den som vill ner till stranden tränga sig igenom en allt högre och ogenomtränglig lövridå.

Ett ljus i mörkret är att man vid ett möte för en tid sedan, med olika parter involverade i översvämnings- och vattenståndsproblematiken, uppmärksammade effekterna av att hålla Vänern på jämn nivå. Man kan undra vilken lösning man kommer fram till när det gäller översvämningsproblematiken. Inget har hänt på 12 år. Städerna runt sjön ligger fortfarande oskyddade och sårbara. I december nåddes 106 cm över sjökortsdjup. Var hade nivån legat om regnet fortsatt?

Dessa marker bär alltså tydliga spår av det liv som en gång förekom på Hökön. När dessa marker växer igen, försvinner inte bara en stor del av den mångfald som kan kopplas till dem, utan även spåren av det liv som en gång var. Genom att restaurera marken så ökar man förutsättningen för ett fortsatt högt biologiskt värde och man bevarar även ett kulturarv. Vad är mer svenskt än den blommande ängen? Och för att ta det ännu längre, vad är mer svenskt än en blommande äng på en ö i skärgården? Personligen tycker jag att ängens bevarande på Hökön, och andra ställen i Lurö skärgård, borde vara en prioriterad fråga, men vi vet ju alla att resurser och tid inte alltid finns hos de styrande. Därför är det viktigt att vi nu kan börja göra åtgärder i ett försök att bevara en del av vårt mest förnämsta kulturarv i Lurö skärgård.

Den igenväxande sandstranden i Lillebohamn på Norra Hökön. Notera den gamla grova tallarna i bilden bakom slyet. Solbelysta gamla grova tallar kan hysa höga biologiska värden, exempelvis många olika insekter. Därför är det viktigt att man håller efter uppkommande sly som kan skugga stammen.

Martin Sandmark

Vi på Stormköket gillar pelargonier! Så mycket att vi bestämt att uppdatera oss lite med fler sorter. Våra Mårbackapelargonier som står i restaurangfönstret och lapar Lurösol behöver ständigt beskäras och samtidigt vill vi förnya oss. Därför tänkte vi börja byta pelargonier med våra gäster. Så har du en stickling eller planta som du vill byta mot Sveriges kanske mest klassiska pelargon, Mårbacka så ta med dig pelargonen till arbetshelgen eller om du kommer och hälsar på under sommaren så byter vi!

/Soliga Luröhälsningar från Henrik och Marianne

I HUVUDET PÅ EN LANSKAPS- VÅRDARE

Jag heter Martin Sandmark och kommer från Karlstad. För tillfället bor jag i Mariestad där jag läser sista året på en 3 årig universitetsutbildning som heter "Landskapsvårdens Hantverk". Det är en utbildning som syftar till att lära ut (och därmed bevara) de traditionella hantverken som kan kopplas till landskapet, exempelvis lieslätter, hamling, hästkörning, gårdsgårdsbygge etc. Vi lär oss också moderna redskap och metoder, exempelvis digitala kartor som underlag till tolkning av landskap. Det är lika svårt att förklara utbildningen som att förklara vad ett landskap är, så jag låter det stanna där så länge. Ni får gärna fråga mig mer när vi träffas på t.ex. någon arbetshelg om ni är intresserade.

Till våren kommer jag jobba med Vänerns sandstränder i Karlstad kommun där vi sökt LONA-bidrag för restaureringar av dessa miljöer. Om allt går som planerat kommer Karlstad kommun, genom mig, att inventera befintliga sandstränder och senare under året restaurera några av dessa (ta bort sly etc.). För att återkoppla detta till min utbildning så håller jag just nu på att skriva färdig min uppsats som handlar om hur stor förändringen varit av Vänerns öppna sandstränder de senaste 50 åren. Jag är inte färdig med studien än, men resultatet indikerar att vi har förlorat en mycket stor andel öppen sandstrand vid Vänern. Förlusten av biologisk mångfald, sociala och rekreativa värden går knappt att överblicka. Därför måste vi alla hjälpas åt och rädda det som fortfarande går att rädda. Vad vore Vänern utan sina stora och inbjudande sandstränder? Jag blev ombedd av Henrik Ahlgren att skriva lite kort om kommande arbete på N. Hökon som föreningen ska genomföra. Som ni kanske känner till så finns det på Hökon lämningar av tidigare bebyggelse. Här har folk levt sina liv under, vad vi vet, några hundratals år och Hökon är en central punkt i Vänerns marina kulturhistoria. Hur många skepp har inte sökt skydd på Hököflagan när stormarna rasat och hur många skepp ligger inte som vrak på botten runt Hökons luriga vatten?

Givetvis behövde sjöfolken en stärkande dryck och det gick att få på Hökons krog. Vilka skepparhistorier och fylleslag som skett här kan vi bara fantisera om. På Hökon finns inte bara lämningar av husgrunder utan även spår av brukandet av marken. Man kan se spår av gamla åkerstrukturer och ängsmarker. Vid huslämningarna breder en magnifik körsbärslund ut sig.

LURÖS HISTORIA!

Arbetet med att samla in information om hur det såg ut på Lurö och i skärgården förr fortskrider. Än så länge har detta resulterat i utställningen som hänger på logen i Stenstaka, Lurö samt de elva informationsskyltar som sitter runt om på ön som bl.a. berättar om gårdarna på Lurö. Nu under vintern har hemsidan uppdaterats med denna information samt med fler bilder. Dessutom har jag intervjuat fler och fått fler foton. Samtidigt vill jag tacka alla de som har hjälpt till att bidra med fakta och bilder. Ett särskilt tack vill jag skicka till Ruth Andersson, Stångudden. Hillevi Petterson, som bodde på Stenstaka som liten och Marianne Amgarth som var mycket på Lurö som liten och som bl.a. var inackorderad en kortare tid hos sin släkt Jansson på Lurö under andra världskriget. Inte att förglömma att tacka Hans Kongbäck, Bengt Brunsell, Anna Bigwood, Cecilia Pärn, Janne-Kathrin Larsen och Kicki Rask med flera för hjälp. Arbetet med att skriva ihop fler informationsskyltar om bl.a. Trädgårdsholmen och Norra Hökon fortlöper...

Henrik

Fågelholksuppdatering!

Flyttlasset till en del av de nya fågelholkarna på Fågelvägen upp mot Korsön gick i våras när de nya holkarna satts upp. 30 stycken fågelholkar och fladdermusholkar blev totalt uppsatta och flera av dem blev bebodda. Fåglar kan vara lite tveksamma till en början och det är inte ovanligt att de ratar nya fina fågelholkar framför lite äldre och tidigare bebodda holkar. Men en och annan talgoxe, svartvit flugsnappare och blåmes flyttade in. Fast det var inte bara fåglar som flyttade in i holkarna! Flera av er har sett att även getingarna trivs i holkarna. Minst tre av holkarna blev bebodda av dessa varelser och det borde väl betyda att getingarna har svårt att hitta ihålligheter att bosätta sig i eller så har de kanske en bra känsla för konst, form och estetik :) På bilden ser ni Christophers svartvita holk med en ingång på varje sida och Vincents höghusholk med

tre fågellägenheter som byggdes på vårens arbetshelg 2012 och som nu pryder leden. Tycker ni vi ska göra fler holkar som kan sättas upp på t.ex. Norra Hökon?

GLÖM INTE MEDLEMSAVGIFTEN!!

Enligt beslut på förra årsstämman är medlemsavgift från och med år 2013: 150kr/vuxen 20kr/barn (t.o.m. 15 år). Inbetalas som vanligt till bankgiro 299-3822, men glöm inte att ange avsändare så Gunnar får veta vem som betalar!!! Även en aktuell mailadress mottages med stor tacksamhet av kassören.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2012

De 36 föreningsmedlemmarna som var med på vårens arbetshelg gjorde en stor insats på Vithall med att bl.a. elda upp många av de rishögar efter avverkningen där. Andra arbetsgrupper var bl.a. på Bärön där det nya utedasset målades. Sly runt lergroparna vid Tegelbruket togs bort för att synliggöra groparna bättre. Drängstugan målades, fågelholkar tillverkades och dassen på ön blev skinande rena. Årsmöte hölls också sedan vanligt under vårens arbetshelg.

På hösten arbetshelg var vi ca. 25 medlemmar och vi arbetade med sedan vanlig höskörd på Tegelbruket. Ett par träd och alsly försvann också runt tegelbrukets ruiner och eldades tillsammans med grenar nere vid lergroparna. För ett år sedan påbörjades arbetet med att öppna upp mer på strandvägen mellan Tegelbruket och Stenstaka (i närheten av Tegelbruket). Detta slutfördes under lördagen genom

att ta ner en del albuskar och träd som vi senare eldade upp och det blev jättefint! Några medlemmar gick även vägen om Ormedalen och eldade upp en rishög som låg där och väntade att bli uppbrunnen.

Söndagen spenderades på stigarna upp mot Korsön där främst en dunge med träd togs bort och eldades mellan de två stora ekarna på östra sidan. Det är viktigt att stora ekar får mycket ljus och tillräckligt med utrymme att växa på för att trivas. Några träd togs även ner på stigen upp mot ekarna för att underlätta körning av fyrhjuling. Sist men inte minst togs Ferryari (linfärjan) upp för säsongen och den har fått mycket positiv respons av resenärer under sommaren!

Utöver arbetet på arbetshelgerna har nya vägskyltar och fågelholkar satts upp på Fågelvägen/Korsöleden. Informationsskyltar uppsattes runt om på ön om bl.a. gårdarna och fornborgen och vindflöjlarna på Stenstaka har äntligen kommit på plats igen. I början av maj var Anton, Henrik, Leif och Sune på Bärön med pråmen och fyllde en container med råge av metallskrot och batterierna som fanns vid huset. Det känns skönt att det blev gjort.

www.lurönok.se

Kolla in nya hemsidan!!!

Vi i hemsidegruppen tänkte uppdatera er lite om vad som händer på hemsidan och hur ni kan använda den. Som ni säkert vet så har vi en ny hemsidaadress: www.lurönok.se och här pågår arbetet med att uppdatera hemsidan kontinuerligt. Nu kan man t.ex. läsa gamla Luröblad och mötesprotokoll under fliken "Föreningen". Det är faktiskt riktigt roligt att läsa äldre Luröblad och se hur mycket vi har åstadkommit under åren. Under fliken "Lurös historia" har vi börjat lägga in information och bilder om hur livet såg ut förr i tiden. På hemsidan finns även ett kalendarium om man t.ex. har glömt vilken helg arbetshelgen är. Vill man hålla sig lite mer informerad om vad som händer i föreningen vill vi varmt rekommendera "nyheter" fliken. Här kan ni läsa om vad för projekt vi håller på med för tillfället. Ännu bättre är att man längst ner på nyhetssidan kan skriva in sin e-mail adress och så får man ett mail varje gång nyheterna uppdateras. Try it out!

Anton, Henrik och Inga-Lena

Fågelinventeringen 2012

För nittonde året genomfördes sjöfågelinventeringen i Vänern. Ger er här en sammanfattning av Thomas Landgrens (samordnare) sammanställning av resultatet. "Skrattmåsar, fiskmåsar, silltrut, fisktärnor och silvertärnor förekom i högre antal än genomsnittet för åren 1994-2012. Endast för gråtrut och havstrut gällde motsatsen. För flertalet andfåglar och vadare uppmättes god eller medelgod förekomst, för vitkindad gås och strandskata den högsta hittills. Däremot påträffades inget enda revir för roskarl. För andra året i följd blev de häckande storskarvarna färre. Igenväxningen av Vänerns stränder och skär accelererar kraftigt, och allt fler tidigare häckningsskär tycks ha övergivits för gott av sjöfågeln. Avlägsnas uppväxande buskar och träd från igenväxande fågelskär återkommer ofta tärnor, skrämmåsar och andra sjöfåglar".

Några kommentarer: Första häckningen av storskarv ägde rum i Lurö skärgård 1989. 2005 häckade mer än 3000 par i Vänern och 2012 2200 par fördelat på 17 häckningslokaler.

2012 fanns inget häckande par i Lurö skärgård. Vi hittade några bon, men troligen avbröts häckningen i ett tidigt skede på grund av närvaron av havsörn.

Havsörnen vid Vänern fortsätter att öka. Antalet påbörjade häckningar var 17 (15st 2011) och antalet genomförda häckningar blev 14 (12 st 2011) och 22 ungar kom på vingarna.

Hasse

BARNDOMSMINNEN FRÅN STENSTACKA LURÖ

Tillsammans med mina föräldrar, Hedvig och Gustav Henriksson flyttade jag till Stenstacka från Åkerslund, Ekenäs 1938. Agnetha och morfar Johan Lurén ägde Stenstacka sedan 1895. Min mor föddes i den gamla Bruksstugan på Bruket. För oss var det alltså naturligt att komma "hem" till Lurö igen.

Min mormor hade blivit alltmer krasslig då hennes minne blev försämrat. Morfar var sjökapten och far var skeppare så det behövdes fler som hjälpte till med gårdens sysslor förutom den städslade pigan och drängen.

Stenstacka är en plats som jag minns med glädje och tacksamhet. Huset var grått och när man kom in från farstun, möttes man av Singermaskinen till höger om dörren. För övrigt var köket inrett med en stor järnspis med en stång mellan spiskupan. Där brukade de hänga brödkakor eller tvätt på tork. Vattenpumpen på väggen med vedlåren under diskbänken. Jämsängen med det vita virkade överkastet, där sov mormor och morfar. Ett fönster med vita spetsgardiner, utdragssoffa, bord och stolar. Bredvid köket ett stort allrum. Kan kalla det så då det fick tjäna som såväl finrum, gästrum som övernattningsrum. Var det många som skulle härbergas och det var sommartid fick de ligga på logen. På övervåningen fanns pig- och drängkammaren. Den glasade verandan med vita gardiner var en synnerligen attraktiv plats, där förvarade mormor sina småkakor. Bakades gjordes det ofta och mycket, för man visste aldrig när morfar hade främmande med sig hem. Utanför fanns ett stort bigarråträd. Under trädet stod trädgårdsmöbelen av järnstomme med bordsskiva stolsits och stolsrygg i träribbor. Marken var täckt av pärlhyacinter. Nedanför sluttningen fanns en lång rabatt med olika blomster t.ex. kungsliljor, riddarsporre, löjtnantshjärta och dahlior och de resliga tuvorna av grönvit vass. Påsk och pingstliljor var ju bara ett måste, så de växte lite överallt. Mormor var mycket förtjust i blommor och örter av allehanda slag. Rabatten gränsade till fruktträdgården, vilken i sin tur gränsade till åkern. Flera sorter av äpplen och päron. Frukten skulle räcka året om. Givetvis hade man röda och svarta vinbär. Man skulle vara självförsörjande.

1925 hade ladugården blivit helt färdigställd. Vi hade tre kor Märta, Rosa, Gertrud och oxen Nalle, grisen Nasse, höns, en tupp och en katt. Förutom själva ladugården var där en verkstadsdel, redskapsbod och en bod för mangeln och separatom. Det kärnade smöret var gott på smörgåsen, var det sedan nybakat och man fick sirap på, då var det fest. Utedasset, rödmålat låg för sig. Far hade tagit hem en styrytt som han gjorde om till lekstuga åt mig. Den var vitmålad och inredd med bord, bänk, väggskåp, fönsterhylla och en pall. På golvet en

trasmatta. Där lekte jag ofta med min docka, leksakshund och dockservis. Mormor och jag plockade blommor, något av det roligaste vi visste. Vaser fanns det inte så det räckte, men det fick bli flaskor och burkar av alla möjliga Jag slag. Ibland satt vi i lekstugan och mormor läste för mig. En lång "smällbårshäck" sträckte sig från ladugården förbi boningshuset fram till jordkällaren, belägen till vänster om grovingången. Idegran och körsbärsträd växte i kant med häckens linje som skilde gårdstunet (tomten) från skogen nedtill sjölandet.

Djuren hade en central plats i mitt hjärta. Tuppen var så tam så den fick jag bära, satt på farstutrappan och kelade med den. Oxen NALLE var stor och kärvlig. Oj, vad hög han var när jag fick sitta på hans rygg. Lugn och trygg kom han fram och nosade på mig. Det var som att vi förstod varandra, hade förtroende för varann. Korna betade fritt ute, de var vana att jag befann mig i deras närhet. På somrarna brukade min syster Birgitta och hennes dotter Barbro komma. Det skilde ett år i ålder mellan Barbro och mig. Det roligaste vi visste var att bada. När man gick iland från bryggorna, hade passerat iskällaren, innan man kom fram till den vita grinden vid ladugården låg den underbara viken med det renaste vatten. Vattnet var så klart att man kunde se varje sandkorn, sten i alla färger och format där fiskynglen simmade omkring. Varje gång vi skulle bada förmanades vi att inte gå för lågt ut. Då kunde "Bössholmskärringen" komma och ta oss! På Bössholmen stod det ett stenkummel. Det kunde vi se. Nog tyckte vi att hon rörde lite på sig när det blåste och träden rörde på sig. Hugaligen, henne hade vi respekt för! Tiden gick fort när Barbro kom. Det brukade bli en fjorton dagar i taget. Så fick man leka med sina djur, de riktiga kompisarna. De stannade ju hos en i alla fall.

Jag med min vän tuppen

Släktfoto i fruktträdgården, Stående. f.v. Ingrid, Karl, Johan, Edla, (dottern Berit) & Agneta. S. f.v. Reinhold, Per Nilsson, Sixten Henriksson & Marianne (Siv) Lurén.

Var aldrig med när det slaktades. Gå in i lekstugan du Hillevi och tag med dig katten så det inte händer den något. Inga frågor- inga svar. En dag, det här utspelade sig när min bror Sixten var hemma, blev tristessen för stor. Brorsan fick tag i en påse med gula ärtor. Påsen band han fast om kattens svans. Katten sprang runt, runt i sin förtvivlan. Brorsan och syrran kiknade av skratt, medan jag grät floder av tårar. Hur kunde han vara så grym? Sixten tyckte om att jaga så han sköt räv, hare, änder och rådjur Det var uppskattat, då det hjälpte till att variera maten. Råven gjorde man boa av. Ett varmt skydd att ha om halsen på vintern.

Sommaren 1942 var jag fyllda sex år. Idag ska du

få följa med och titta på då Märta ska kalva. Vad spännande! Mor hade satt fast jutevävssäcken på magen och jag stod på behörigt avstånd. Lite läskigt var det allt. Kossan vägde från den ena sidan till den andra, Råmade långdraget några gånger. Nu kommer kalven Hillevi. Mor tog emot kalven, torkade av den och lade fram den till Märta vilken i sin tur genast började slicka den. Det dröjde inte så länge förrän kalven reste på sig. Mamma hjälpte den att hitta spenen. Märta hon idisslade som om ingenting hade hänt. Kalven hade en vit stjärna i pannan. Hon blev därför kallad Stjärna. Tyvärr blev hon bara några månader då hon hade fått en taggråd i halsen och hennes liv inte gick att räddas.

Vintrarna var kalla och snörika. Nalle fick göra sin plikt, genom att ploga så vi tog oss fram till ladugård och bryggor. Timret som hade avverkats skulle köras hem. Ibland fick jag följa med. Fick sitta grensle över en stock mellan pappas ben och hålla i tömmarna medan Nalle strävade på i sin sävliga takt. Doften av tall kvistarna var som den ljuvligaste parfym.

En vinterdag höll det på att gå riktigt illa. Barbro och jag ensamma i stugan som brukligt var när utesysslorna skulle skötas. Granen stod fortfarande kvar i köket, klädd med glitter, stearinljus, girlanger med svenska flaggan och de små vackra julgransfåglarna.

Själva granen såg bedrövlig ut inte ett grönt barr fanns kvar. Då kom Barbro på den briljanta idén. Kan vi inte tända ett tomtébloss? Du vet att vi inte får röra tändstickorna, svarade jag. Efter ytterligare tjet gav jag med mig. Som om det skulle varit nog. Nej då. Vi kan väl hänga det i granen? Nej, det är farligt. Men vi kan väl. Efter ytterligare påtryckning gav jag med mig för andra gången. Vips var hela granen ett stort tomtébloss. Tur nog var hinken vattenfylld och skopan på plats. Med ett nödrop klarade vi ändå att släcka. Skamsna och skräckslagna väntade vi på mor och syrran. Vad som sedan utspelade sig har jag glömt. Aga i någon form förekom aldrig. Vi blev väl hänvisade till någon vrå, där man fick sitta länge och begrunda sin olydnad.

På vinterkvällarna hördes det knastrande ljudet från spisen. Radion brukade stå på för det mesta. Allra viktigast var sjörapporterna. Såväl den större som den mindre sjöfarten var beroende av den. Man visste på ett ungefär när morfar och far skulle kunna väntas hem. Göteborgsposten lästes flitigt, där kunde avläsas i vilka hamnar båtarna låg. När inte manfolket var till sjöss, nyttjades kvällarna till att se om näten eller binda nya. Diverse andra verktyg skulle slipas och oljas in etc. Kvinnorna fick laga och lappa, sticka strumpor, vantar, namna och brodera allt linne.

På dagarna lade man ut nät, ryssjor och gäddkrok. Sedan skulle redskapen vittjas. Fisken tas upp, rensas och förvaras i iskällaren, för att sedan säljas till Mariestad eller Säffle.

På vintrarna roade man sig med att åka släde, sparkstötting eller skridskosegel. I den mån det fanns tid över sydde mor flannelskjortor till far. Självt fick jag lära mig att sy korsstyggn och efterstygn, eller färglägga olika bilder i Pinocciotidningen. När jag gick till sängs läste mor Gud som haver barnen kär för mig, tills jag kunde den utantill. Även mormor stoppade om mig ibland med orden: det går en ängel kring vårt hus, han bär i handen två förgyllda ljus. Han håller boken i sin famn, nu somnar vi i Jesu namn. Sov nu flicka lilla. Jag var aldrig rädd för mörkret, tvärtom tyckte jag, att jag inneslöt i ett mjukt varmt hölje av trygghet och ro. Dit kunde ingen ta sig in. Förresten ängeln gick ju där ute och vakade över oss.

Så kom då sensommaren 1943. Mormor hade blivit alltmer sjuk och vårdbehovet allt större. Hanna Falk (näsdoktor) hon kallades så, fick komma i allt tätare perioder. Situationen blev ohällbar. Mormor och morfar flyttade till Lidköping. Jag var nu fyllda sju år och skulle börja skolan så det var dags även för oss att flytta. Mina föräldrar hade köpt hus i Lidköping. Allt var förberett i minsta detalj utan min vetskap.

Så kom då avskedets timme. Nalle skulle lämna oss. Han skulle fraktas på pråm till fastlandet. Nalle vill inte. Vi fick sela honom för att han skulle gå på pråmen. På land stod mor och höll mig i handen, när hon plötsligt kramade min hand ännu lite hårdare och sa: ser du att Nalle gråter?

Vi grät tillsammans alla tre. Några dagar senare, en gråkall, disig och blåsig septemberdag, antrade vi den lilla motorbåten Insvept i tjocka kläder och filter omkring mig fick jag sitta på durken. Vid inloppet till Lidköping hade det börjat regna. Det var inte bara ute det regnade, det regnade inombords också. Nu fanns det bara Stenstacka med alla oförglömliga minnen kvar.

Jag med oxen Nalle

Under sommaren var både Susanne och Anette på Lurö med penseln i högsta hugg. Susanne kom först och oljade stora delar av däckets nere vid turbausbryggan. Några dagar senare kom Anette och oljade borden bl.a. på Stenstaka, Tegelbruket och borden på leden upp mot Korsön så att det luktade väldoftande tjära runtom på halva ön. Både får och kor tog sin tillflykt till Lurö skärgård under sommaren. 15 tackor och lamm samt två kvigor och en kalv betade ängarna på Stenstaka och Tegelbruket. På Vithall har sex highland cattle kalvar betat ner gräs och vass.

Höstens arbete innehöll förbättrade stigmarkeringar på strandvägen mellan Tegelbruket och Stenstaka. Med hjälp av det höga vattenståndet har vi äntligen lyckats ta oss igenom vassen med slätteraggregatet för att öppna upp vassrännan mellan Lurö och Svinön (mellan Skolan och Ormedalen). Nu ska vi försöka klippa den varje år så att den inte växer igen en gång till. Rännan används av både kajaker och småbåtar för att korta färden men också för att slippa höga vågor om vindriktningen ligger från ost. Vass har även blivit slagen i Lillebohamn vid Norra Hökon. Det är många som har uttryckt att det är tråkigt att det växer igen på Norra Hökon så nu har vi bestämt att det ska bli ändring på det. Detta var ett första steg i den riktningen.

En vassränna har även slagits vid Vithall (mellan Mathall och Vithall) där ett staket kommer att sättas upp till våren 2013 för att korna ska hålla sig på Vithall och bättre beta de fina ängarna där. Länsstyrelsen har även haft några arbetare där under hösten för att slå ängarna och såga ner de höga stubbarna som blev vid avverkningsen. Så nu börjar det bli riktigt fint på Vithall. Vi har även satt upp årtalet 1925 på gaveln på logen för att visa vilket år ladugården var färdigbyggd som donerats av Hillevi Pettersson.

På höstens arbetshelg uppstod en *diskussion om vad vi vill att Luröföreningen skall lägga sitt krut på; vad vi vill uppnå och hur vi skall prioritera olika projekt. Styrelsen fick då medlemmarnas uppdrag att samla sig för att formulera ett förslag till visionsplan för Lurö / Millesviks skärgårdar och utforma. Därför hade styrelsen ett möte i början av november på Lurö där vi först diskuterade fritt om tankar, idéer och planer om föreningens mål, vad som gjorts och visioner för framtiden. Diskussionerna utmynnade i två huvudspår som vi vill fokusera på i det kommande arbetet i föreningen. - Information och Kulturlandskapsvård, med fokus på följande geografiska områden – Lurö, Vithall, Norra Hökon, (Lilla Bratten) i Lurö skärgård och Bärön i Millesviks skärgård. Mer konkret om vad vi vill arbeta med varje fokuspunkt kommer att presenteras framöver på bl.a. nästa årsmöte/arbetshelg 19-21 april. Det generella är att vi vill verka för förbättrad information på dessa fokuspunkter och vår hemsida samt fortsätta vårt arbete med att vårda och förbättra kulturlandskapet i skärgården.*

Sammanfattningsvis har mycket gjorts under verksamhetsåret 2012. Både när det gäller arbetet på arbetshelgerna, det övriga arbetet under året och intressanta diskussioner och arbete i styrelsen. Låt oss fortsätta i samma anda 2013! ☺

Styrelsen